

Η ασφάλεια των Ολυμπιακών Αγώνων. Από την Εκεχειρία στο ΝΑΤΟ

Για την ασφαλή διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων στην αρχαιότητα είχε καθιερωθεί ο θεσμός της «εκεχειρίας». Ο πολυσυζητημένος αυτός θεσμός ίσχυε καθ' όλη τη διάρκεια των αγώνων, παρέχοντας την διαβεβαίωση σε αθλητές, θεατές και προσκυνητές, πως μπορούν να μεταβούν από και προς τον τόπο καταγωγής τους χωρίς να διακινδυνεύσουν την ζωή τους. Η εφαρμογή του στηριζόταν σ' ένα σύστημα γενικής απαγόρευσης των εχθροπραξιών μεταξύ των πόλεων-κρατών. Συνιστούσε συνεπώς μια συνθήκη ειρήνης ανάμεσα στα κράτη τα οποία συμμετείχαν στους Ολυμπιακούς και στους άλλους πανελλήνιους αθλητικούς αγώνες.

Η συνεισφορά του θεσμού της εκεχειρίας υπήρξε μεγίστη, και σε πολιτικό και σε «εθνικό» επίπεδο, δεδομένου πως αποτελούσε ένα υποτυπώδες σύστημα ασφαλείας, το οποίο ήταν αποδεκτό από όλους. Οι αθλητές και οι αντιπροσωπίες των κρατών διέρχονταν ανενόχλητοι μέσ' από εχθρικά στρατόπεδα, ενώ η μη τήρηση της εκεχειρίας τιμωρείτο με βαρύ πρόστιμο και αποκλεισμό. Μέσα από την υποχρεωτική εφαρμογή της συνειδητοποιείται την εποχή εκείνη η πνευματική και πολιτιστική συγγένεια των ελληνικών κρατών και δημιουργείται μια «ενότητα παιδείας»

---

* ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΤΕΤΡΑΔΙΩΝ

Η Κωνσταντίνα Γογγάκη είναι επίκουρη καθηγήτρια φιλοσοφίας αθλητισμού, ΤΕΦΑΑ Πανεπιστημίου Αθηνών.

όπως επεσήμανε κι ο Ισοκράτης (*Πανηγυρικός*, 43-46). Κατακτώντας ένα μίνιμουμ διακρατικής συνεργασίας και παρέχοντας τη δυνατότητα ανταλλαγής πολιτιστικών αγαθών, καλλιεργείται η συνείδηση της αξίας της ειρήνης και της δημιουργικής άμιλλας. Κυρίως όμως η εκεχειρία συνιστά μια κοινή αξία, που καταξιώνει στην πράξη την ανθρώπινη ζωή.

Η εφαρμογή της εκεχειρίας δεν ίσχυσε σε όλες τις πραγματοποιηθείσες Ολυμπιάδες του αρχαίου κόσμου, καθώς υπήρξαν και ελάχιστες παραβιάσεις της, οι οποίες όμως δεν αποδυνάμωσαν αλλά ενίσχυσαν την αναγκαιότητα και τη δυναμική ενός θεσμού που προέκυψε απ' την δεινή εμπειρία του πολέμου. Εν γένει, ο θεσμός αυτός διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο, όχι μόνο λόγω της αποτελεσματικής του παρέμβασης κατά την διάρκεια της εφαρμογής του, αλλά κυρίως λόγω της επίδρασης που άσκησε στις συνειδήσεις των ανθρώπων για τα οφέλη που καρπώνονται οι λαοί υπό το καθεστώς της ειρήνης. Γιατί μόνο σε μια ατμόσφαιρα γαλήνης και συνεργασίας μπορούν να απελευθερωθούν οι δημιουργικές δυνάμεις των αθλητών και γενικότερα των ανθρώπων. Και μόνο αυτό το κοινωνικό κλίμα, συμμαχίας κι αρμονίας, είναι κατάλληλο για την ανάπτυξη γόνιμης ανταλλαγής ιδεών, καθώς επίσης φιλοσοφικών και καλλιτεχνικών αξιών.

Η εκεχειρία και η συστηματική προσπάθεια για την εφαρμογή της αποτέλεσαν ουσιαστικά τον κινητήριο μοχλό στον οποίο οφείλουν τη σωτηρία τους οι αρχαίοι Ολυμπιακοί Αγώνες. Είναι πολύ αμφίβολο αν θα μπορούσε να επιβιώσει ο θεσμός των Αγώνων χωρίς την τήρησή της, σε μια περίοδο που ο πόλεμος αποτελούσε τον συνήθη διακανονισμό μεταξύ των πόλεων-κρατών. Παρά τις εχθροπραξίες των Ελλήνων οι Ολυμπιακοί Αγώνες δεν ματαιώθηκαν ούτε μια φορά στη μακρότατη ιστορία τους (περίπου τετρακόσιες Ολυμπιάδες, από το 776 π.Χ. μέχρι το 394 μ.Χ.), ούτε καν το 480 π.Χ. όταν οι Έλληνες αντιμετώπιζαν τους Πέρσες, επισημαίνει ο Ηρόδοτος. Η 'ιερή εκεχειρία' συνεπώς αποτελούσε τον μεγάλο προστάτη και τον σύμμαχο των Αγώνων στην εξάπλωση του πνεύματος του Ολυμπισμού.

Στο σύγχρονο κόσμο προβαίνει κανείς σε συγκρίσεις που δείχνουν μian αναντιστοιχία του ρόλου και της δυναμικής των Ολυμπιακών Αγώνων σε σχέση με την αρχαιότητα. Η παγκόσμια ηγεσία του αθλητισμού έχει κατακτήσει το δικαίωμα να είναι πανίσχυρη σε ζητήματα που αφορούν στον χειρισμό και την τέλεση των αγώνων και των αθλημάτων, αλλά δεν μπόρεσε ή δεν θέλησε να αναγάγει τον ολυμπιακό θεσμό σε δυναμικό και αποφασιστικό παράγοντα, ικανό να επηρεάσει δραστικά τις εξελίξεις. Έτσι,

οι Ολυμπιακοί Αγώνες έχουν περιοριστεί σε έναν ρόλο κοσμικό και σ' ένα πλαίσιο εμπορικού χαρακτήρα, χωρίς να μπορούν ν' αποτελέσουν έναν ισχυρό τομέα της διεθνούς πολιτικής και κοινωνικής ζωής. Η άμεση εξάρτηση του θεσμού από την τεχνολογία, τα υψηλά οικονομικά συμφέροντα που τον επηρεάζουν, η τεράστια αθλητική βιομηχανία που τον καθορίζει, σε συνδυασμό με τις διάφορες σκοπιμότητες που τον πολιορκούν, καθιστούν τον ολυμπιακό αθλητισμό μονοσήμαντο και διάτρητο και ως εκ τούτου άνεργο τελικά.

Από το 1896, που έγινε στην Αθήνα η ανασύσταση των Ολυμπιακών Αγώνων, μέχρι σήμερα, δεν κατέστη επικτή η ταυτόχρονη εφαρμογή της εκεχειρίας. Το 1916, το 1940 και το 1944 οι Ολυμπιακοί Αγώνες αναβλήθηκαν εξαιτίας των δύο παγκόσμιων πολέμων. Το 1936 η Ολυμπιάδα στο ναζιστικό Βερολίνο, καθώς και κάποιες απ' τις επόμενες Ολυμπιάδες, όπως το 1972 στο Μόναχο με την τρομοκρατική ενέργεια κατά της ισραηλινής αποστολής, το 1976 στο Μόντρεαλ με το μπουκοτάζ των αφρικανικών χωρών σ' ένδειξη διαμαρτυρίας για το φυλετικό καθεστώς της Νοτίου Αφρικής, το 1980 στη Μόσχα με το μπουκοτάζ χωρών του δυτικού μπλοκ στο πλαίσιο του ψυχρού πολέμου και το 1984 στο Λος Άντζελες με το μπουκοτάζ χωρών του ανατολικού μπλοκ, χαρακτηρίζονται από θλιβερά γεγονότα. Επισημαίνει κανείς, συνεπώς, ότι σ' αυτές τις λίγες - σε σχέση με τις αρχαίες- σύγχρονες Ολυμπιάδες δημιουργήθηκαν πολλά δυσάρεστα φαινόμενα, ενώ ο σύγχρονος αθλητισμός παρατηρεί όλα όσα συμβαίνουν εις βάρος του, χωρίς να μπορεί ν' αντιδράσει.

Με όλ' αυτά, διαπιστώνει κανείς πως η παγκόσμια αθλητική ηγεσία, μεταξύ άλλων δεν κατόρθωσε να διεκδικήσει αποτελεσματικά την εφαρμογή της εκεχειρίας στο σύγχρονο κόσμο κατά τη διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων, που θα δρούσε σ' ένα μεγάλο βαθμό ως προστατευτική των Αγώνων προμετωπίδα. Επίσης, η ηγεσία του αθλητισμού, δεν κατάφερε να προστατεύσει το θεσμό των Αγώνων από την τεράστια εμπορευματοποίηση, η οποία, οικειοποιούμενη τα αθλητικά οφέλη, δεν διστάζει να διογκώσει την - με οποιοδήποτε τρόπο επιτευχθείσα - αθλητική επιτυχία, προβάλλοντάς την όσο πιο λαμπρά μπορεί, ώστε αυτή να μετατρέπεται σε ελκυστικό καταναλωτικό προϊόν. Έτσι, η αθλητική σκηνή του δυτικού πολιτισμού επιλέγεται τα τελευταία χρόνια όλο και περισσότερο για την προβολή, διά των προτύπων της, ενός επιφανειακού lifestyle, το οποίο συνήθως χαρακτηρίζεται από επιδιώξεις ατομικιστικού, πολιτικά ανώδυνου, χαρακτήρα. Μ' αυτό τον τρόπο ο αθλητισμός, όχι μόνο γίνεται εύπεπτο προϊόν και υποχείριο ενός καπιταλιστικού συστήματος, αλλά συμβάλλει σημαντικά στη διατήρηση και στη διαιώνιση του συστή-

ματος αυτού.

Ο αθλητισμός, αποτελώντας μια απεικόνιση της κοινωνίας στην οποία ανήκει, αντανακλά ως γνωστόν τα χαρακτηριστικά του συστήματος αξιών της. Έτσι, το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει σήμερα ο ολυμπιακός αθλητισμός, η επαπειλούμενη ασφάλεια, είναι ακριβώς το πρόβλημα που αξιολογείται ως νούμερο ένα στην κλίμακα των ζητημάτων του σύγχρονου κόσμου. Η τρομοκρατία, που δημιουργεί το κλίμα γενικής ανασφάλειας, είναι μια πραγματικότητα των καιρών μας, όμως πραγματικότητα είναι και οι οποιοδήποτε πολιτικοί λόγοι γεννούν το φαινόμενο της τρομοκρατίας, τα αίτια της οποίας ανάγονται στην ίδια τη βάση της εξουσίας.

Ο φόβος της τρομοκρατικής απειλής είχε έτσι κι αλλιώς επηρεάσει και την Ολυμπιάδα του 2004. Είναι βέβαιο πως δημιουργήθηκε μια έντονη αναστάτωση εν όψει των αγώνων σε σχέση με την ασφάλεια της Ολυμπιάδας. Τεράστια κονδύλια διατέθηκαν από την πολιτεία για το θέμα αυτό, εξειδικευμένα στελέχη ενίσχυσαν την ασφάλεια των χώρων, ενώ ειδική τεχνολογία και συστήματα ανέλαβαν την ανίχνευση των κινδύνων. Μετά μάλιστα από το χτύπημα μαζικής τρομοκρατίας στη Μαδρίτη, αποφασίστηκε απ' τα δυο μεγάλα κόμματα (Νέα Δημοκρατία και ΠΑΣΟΚ) να ζητηθεί η συνδρομή των συστημάτων ασφαλείας του ΝΑΤΟ, της πιο ισχυρής στρατιωτικής μηχανής, για την αμυντική θωράκιση των Ολυμπιακών Αγώνων.

Η ασφάλεια των Ολυμπιακών Αγώνων δεν ήταν η πρώτη φορά που συγκαταλέχτηκε στα σημαντικότερα ζητήματα που απασχολούν κάθε φορά τα κράτη που φιλοξενούν τους Αγώνες. Στην Βαρκελώνη, επί παραδείγματι, προς αποφυγήν τρομοκρατικών ενεργειών υπήρξε συνεργασία με μυστικές υπηρεσίες διαφόρων χωρών και η όλη προσπάθεια υποστηρίχτηκε από αστυνομική δύναμη 35.000 ανδρών, ειδικά εκπαιδευμένων στην αντιμετώπιση τρομοκρατικών επιθέσεων. Για πρώτη φορά όμως στην ιστορία του Ολυμπιακού κινήματος μια ειρηνική διοργάνωση τέτοιας κλίμακας ανέλαβε να την υποστηρίξει στρατιωτικά η Ατλαντική Συμμαχία! Στον επιχειρησιακό σχεδιασμό από ελληνικής πλευράς για την προστασία της Ολυμπιάδας 2004 περιλαμβάνονταν αρχικά σαράντα χιλιάδες αστυνομικοί, δέκα χιλιάδες άνδρες των ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων, καθώς και μαχητικά αεροσκάφη F-16 και Mirage 2000. Την επιχείρηση αποτελούσαν επίσης αντιαεροπορικά συστήματα μεικτού, μέσου και μεγάλου βεληνεκούς, ιπτάμενα ραντάρ, συστήματα επικοινωνίας υψηλής τεχνολογίας, είκοσι τέσσερις χιλιάδες μάσκες επείγουσας διαφυγής, ειδικές συσκευές ανίχνευσης χημικών και εκρηκτικών υλικών στον

υπόγειο σιδηρόδρομο, κρυφές κάμερες που κάλυπταν σχεδόν ολόκληρο το λεκανοπέδιο Αττικής, αποκλεισμοί των δρόμων επίφοβων πρεσβειών (ΗΠΑ, Αγγλίας και Ισραήλ), καθώς και εξονυχιστικοί έλεγχοι σε όλο το μήκος των συνόρων.

Σε όλα τα παραπάνω, αργότερα προστέθηκε το γιγάντιο νατοϊκό δί-κτυο ασφαλείας, που, όπως αναμενόταν, εξαπλώθηκε στην ελληνική επικράτεια αλλά και στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων και της Ανατολικής Μεσογείου κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων, αφορώντας στους τομείς του εναέριου ελέγχου και της επίβλεψης του θαλάσσιου χώρου για την ανίχνευση βιολογικών, χημικών και ραδιολογικών επεισοδίων. Στη διάρκεια των Αγώνων, νατοϊκές δυνάμεις και πλοία του βου Στόλου επέβλεπαν τη θαλάσσια κίνηση. Από αέρος, αεροσκάφη τύπου Awacs επόπτευαν την Αδριατική, τα Βαλκάνια και την Ανατολική Μεσόγειο, ενώ νατοϊκά αεροσκάφη βρισκόνταν σ' επιχειρησιακή ετοιμότητα με δυνατότητα κάλυψης ολόκληρης της περιοχής. Σ' ό,τι αφορά στις από ξηράς δυνάμεις, επρόκειτο να διατεθεί η υπό συγκρότηση νατοϊκή δύναμη ταχείας αντίδρασης, πραγματοποιώντας την εμφάνισή της για πρώτη φορά.

Ως προς το οικονομικό κόστος της παραπάνω επιχείρησης αξίζει να επισημανθεί πως η ασφάλεια της ελληνικής Ολυμπιάδας του 2004 θεωρήθηκε εν τέλει τρεις φορές τουλάχιστον ακριβότερη και από αυτήν ακόμη του Σίδνεϋ. Ως προς το ιδεολογικό κόστος όμως των επιλογών αυτών τηρήθηκε μια εντυπωσιακή ή ενοχική σιωπή, χωρίς να αναζητηθεί μια ιδεολογικοπολιτική ανάλυση και απάντηση των ζητημάτων. Τι επιτεύχθηκε με όλη αυτήν την παράταξη των νατοϊκών αντιτρομοκρατικών συστημάτων υψηλής τεχνολογίας, μήπως μια επίδειξη δύναμης και ισχύος; Μήπως επρόκειτο για την ευκαιρία δημιουργίας μιας γενικότερης νεύρωσης, η οποία κατ' ουσίαν λειτουργούσε ως πρόσχημα νομιμοποίησης της περιστολής των ατομικών δικαιωμάτων; Η επιλογή να τεθεί η Ολυμπιάδα της Ελλάδας υπό την προστασία της νατοϊκής συμμαχίας, δεν αποτελούσε από μόνη της μια έμμεση πρόκληση προς την τρομοκρατία, ώστε αυτή να αναμετρηθεί —σε ελληνικό έδαφος— με τον αιώνιο αντίπαλό της, το αμερικανικό NATO; Με όλη αυτή την οργάνωση επιχειρησιακού σχεδιασμού δεν έμοιαζε σαν να οδεύουμε προς διεξαγωγή πολέμου μάλλον, παρά προς αθλητικούς αγώνες; Σε τι, αυτή η πολεμική κινητοποίηση και η αντιτρομοκρατική εγρήγορση, θύμιζε την αντίστοιχη, των ιερών Ολυμπιακών Αγώνων, της αρχαιότητας;

Η, χωρίς προηγούμενο, «παρθενική» απόφαση της Ελλάδας να εκχωρήσει στο NATO το δικαίωμα εισχώρησης στα ενδότερά της, ίσως στο

μέλλον προκαλέσει το άνοιγμα των ασκών του Αιόλου, νομιμοποιώντας την παρέμβαση του στρατιωτικού μηχανισμού στους Ολυμπιακούς Αγώνες και θέτοντας την σφραγίδα της επιστημοποίησης της στρατιωτικής Συμμαχίας σ' ένα γεγονός που μέχρι πρότινος ήταν συνυφασμένο με την ειρήνη. Υπό τοιαύτας συνθήκας όμως ποιο είναι το νόημα της πραγματοποίησης των Ολυμπιακών Αγώνων; Ποιος ο λόγος διεξαγωγής τους, αν προϋπόθεση γι' αυτό είναι όλη η παράλογη κινητοποίηση, καθώς και η χωρίς σύνεση - διάθεση τέτοιων οικονομικών μεγεθών; Και ποιος είναι ο λόγος, εν τέλει, να τίθενται σε αυτή την άμεση διακινδύνευση τόσες ανθρώπινες ζωές;

Η επιλογή ν' ανατεθεί η προστασία των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 στο στρατιωτικό πλέγμα του NATO έρχεται σε πλήρη δυσαρμονία με το πνεύμα που χαρακτηρίζει τους Αγώνες, για το οποίο οι τελευταίοι διαχωρίζονται από άλλες εκδηλώσεις: το πνεύμα δηλαδή της ειρήνης, της ισότητας, της ευγενούς άμιλλας, της συνεργασίας των λαών. Επιπλέον, η απόφαση αυτή, όχι μόνο συγκρούεται με τον αυθεντικό χαρακτήρα των Αγώνων, αλλά εγκυμονεί και κινδύνους για την επιβίωση του θεσμού, καθώς αποτελεί «δεδικασμένο» για τις μελλοντικές Ολυμπιάδες. Υπάρχει μια σαφής αντίφαση στο να διεξάγεται μια εκδήλωση που συμβολίζει την ειρήνη υπό την ομπρέλα όμως του πιο ισχυρού στρατιωτικού μηχανισμού —που μάλιστα έχει χρεωθεί τις μεγαλύτερες επιθέσεις κατά των πληθυσμών τα τελευταία χρόνια και εναντίον του οποίου έχουν πραγματοποιηθεί προσφάτως οι πολυπληθέστερες αντιπολεμικές διαδηλώσεις στον κόσμο. Όχι μόνο δεν θα έπρεπε να εισχωρήσει το NATO σε μια τέτοιου χαρακτήρα γιορτή, αλλά και η ίδια η Αμερική, ως χώρα που βρίσκεται σε πολεμική διένεξη με το Ιράκ και μ' άλλες χώρες, θα έπρεπε, σύμφωνα με το μέτρο του αποκλεισμού που ίσχυε σ' αυτήν την περίπτωση κατά την αρχαιότητα, να είχε αποκλειστεί από τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Το ίδιο άλλωστε θα έπρεπε να ισχύει γενικότερα, για κάθε χώρα που βρίσκεται σε εμπόλεμη κατάσταση με κάποια άλλη, όπως το Ισραήλ.

Ο δυτικός αθλητισμός σήμερα, εν γένει υφίσταται τις συνέπειες των επιλογών της ηγεσίας του και, φυσικά, του ρόλου που το υπάρχον τεχνολογικό σύστημα επέλεξε αυτός τις τελευταίες δεκαετίες να διαδραματίσει, με αποτέλεσμα η ολυμπιακή νίκη να χρησιμοποιείται ως ενδιάμεσο ανάμεσα σε αντίπαλες πολιτικές επιλογές. Σε μια κοινωνία διακρίσεων, πολιτικών και οικονομικών συμφερόντων, ο αθλητισμός μετατρέπεται σε 'ψευτοπόλεμο' και νοσεύει. Οι χώρες, επιδιώκοντας την ανάληψη της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων για άσχετους απ' το

ολυμπιακό ιδεώδες λόγους, και φορτώνοντας τις Ολυμπιάδες με υπερβολική λαμπρότητα (glamour) για κοινωνική και εμπορική προβολή, συνδράμουν στον σταδιακό εκφυλισμό ενός φαινομένου που ξεκίνησε με ανιδιοτέλεια. Ο αθλητισμός, προσφερόμενος ως βορά στην όποια εκμετάλλευση, απομακρύνεται ολοένα και περισσότερο από το υγιές παρελθόν του.

Αν υπάρχει κάποιο περιθώριο ν' αποφορτιστεί ο θεσμός των Ολυμπιακών Αγώνων απαιτούνται σημαντικές παρεμβάσεις. Η Ελλάδα ίσως είχε μια τέτοια ευκαιρία αλλά δεν την συνειδητοποίησε και δεν την αξιοποίησε. Ακολούθησε την πεπατημένη οδό, του εμπορικού μάρκετινγκ και του κοσμικού γεγονότος, βάζοντας άλλη μια μονοκοντυλιά στην πορεία των Αγώνων. Ενώ δεν είχε ξεκαθαρίσει το φιλοσοφικό περιεχόμενο που όφειλε η ίδια να προσδώσει στους Αγώνες, ανέλαβε τη διοργάνωσή τους. Τώρα απλώς συμπλήρωσε έναν ακόμη κρίκο στα σύννεφα που φορτίζουν τις σύγχρονες Ολυμπιάδες. Ωστόσο, για τους επόμενους τουλάχιστον Αγώνες, μετά από την εμπειρία που τώρα αποκόμισε κι ενώ η στρατιωτική μηχανή της υπερδύναμης συνδέθηκε σε σχήμα οξύμωρο με την διοργάνωση της ειρηνικότερης εκδήλωσης του κόσμου, θα μπορούσε ίσως στη συνέχεια ν' αναλάβει η Ελλάδα τον ρόλο του εισηγητή μιας καινούργιας ηθικής. Μια διαφορετική εθνική και διεθνής πολιτική είναι αναγκαίες, ώστε: α) Η διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων, να έχει μόνιμο τόπο τέλεσης, για παράδειγμα την αρχαία Ολυμπία, ώστε να περιοριστούν στο ελάχιστο, οι κοινωνικά ασύμβατες και προκλητικά ασυλλόγιστες οικονομικές σπατάλες για εγκαταστάσεις και γι' άσκοπες μετακινήσεις, καθώς και όλες εκείνες οι υπερβολές που δίνουν τη δυνατότητα για κάθε εκμετάλλευση του αθλητισμού. Η τέλεση των Αγώνων στην Ολυμπία θα λειτουργούσε κατευναστικά στην εντατική -μέσω χρηματισμών, προσφοράς δώρων και άλλων εκφυλιστικών φαινομένων- προσπάθεια των χωρών για ανάληψη των αγώνων. Η αποκατάσταση του λιτού πνεύματος των Αγώνων, με την αντίστοιχη ενίσχυση της συγκινησιακής έννοιας του αγώνα για τον αγώνα, θα λειτουργούσαν θετικά στον αποκλεισμό πολιτικού ή εθνικού ανταγωνισμού. Και β) Οι μελλοντικοί Ολυμπιακοί Αγώνες ν' αποτελέσουν ένα αθλητικό συμβόλαιο, το οποίο θα συμβάλει στην αποφυγή ενεργειών εμπορικού ή επιθετικού χαρακτήρα, δημιουργώντας μηχανισμούς απομόνωσης απ' το θεσμό των Αγώνων και στιγματισμού τέτοιων χωρών και ανθρώπων. Είναι αναγκαία μια μορφή δηλαδή 'νέας Ολυμπιακής Εκεχειρίας', που θα δώσει έναν αξιόπιστο πολιτικό ρόλο στο θεσμό, ενώ ταυτόχρονα θα τον καταστήσει ένα μέσον επικοινωνίας και συνύπαρξης των κοινωνιών. Η πραγμάτωση της αναβίωσης της εκεχειρίας, για την οποία τα Ηνωμένα Έθνη έχουν ήδη, το 1993

και το 1994, εκδώσει δύο ψηφίσματα, μπορεί σημαντικά να συμβάλει σ' έναν νέο προσδιορισμό των Αγώνων. Η καθιέρωση της υποχρεωτικής εκεχειρίας ως προϋπόθεση για τη συμμετοχή στους Ολυμπιακούς Αγώνες, πιθανόν θα έδινε τη δυνατότητα στο ολυμπιακό ιδεώδες να διαδραματίσει έναν ευρύτερο, ίσως οικουμενικό ρόλο, αποκτώντας, προς όφελος της ανθρωπότητας, μιαν ειρηνευτική αποστολή. Η κατάπαυση του πυρός κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων θα διαπαιδαγωγούσε τις νέες γενιές για τη σπουδαιότητα της ειρηνικής διευθέτησης των διαφορών. Έτσι, οι Ολυμπιακοί Αγώνες και η Ολυμπία, θα μπορούσαν, κατά τη διάρκεια διεξαγωγής των αγώνων, ν' αποτελούν τόπο συνάντησης αντιμαχόμενων πλευρών μέσα όμως σ' ένα πλαίσιο πολυφωνίας, συναδέλφωσης και ομόνοιας.

Οι παραπάνω, ωστόσο, προτάσεις, ουτοπικές και ρομαντικές ίσως, σαφώς δεν μπορούν από μόνες τους ν' αποτελέσουν το εξαγνιστικό ραβδί που θα μεταλλάξει την πεμπτουσία των Ολυμπιακών Αγώνων. Δεν είναι εύκολο δηλαδή οι τελευταίοι ν' απαλλαγούν από τον τρόπο με τον οποίο τους χρησιμοποιεί σήμερα ένα σκληρό και αδυσώπητο καπιταλιστικό σύστημα, το οποίο τους έχει ανάγκη ώστε μέσα και από αυτούς να διαμορφώνει τις παραγωγικές εκείνες σχέσεις που το συντηρούν και το διαιωνίζουν. Μ' άλλα λόγια, οι ανωτέρω προτάσεις αφορούν μόνο σε επιμέρους βελτιώσεις και μεταρρυθμίσεις, καθώς: καμιά ουσιαστική μετατροπή της ποιότητας των Ολυμπιακών Αγώνων δεν είναι εφικτή χωρίς την συνολική ανατροπή του οικονομικού και πολιτικού συστήματος που τους συντηρεί έτσι ώστε να εξυπηρετείται το ίδιο. Μόνο με την αναδόμηση του συστήματος αξιών της κοινωνίας το οποίο διαμορφώνει τις ισχύουσες αξίες που επηρεάζουν και τον αθλητισμό - κι ειδικότερα την κορυφή του, που αποτελώντας πόλο εκμετάλλευσης προβάλλεται περισσότερο -, είναι εφικτή η διαφοροποίηση και της ηθικής των Ολυμπιακών Αγώνων.

Η ολυμπιακή εκεχειρία στην αρχαιότητα κατόρθωσε κάτι σπουδαιότερο απ' την ομαλή διεξαγωγή των Αγώνων, την αποκρυστάλλωση των κοινών χαρακτηριστικών των Ελλήνων, αναδεικνύοντας την ενότητά τους σ' ένα ενιαίο έθνος, και καθιστώντας τους Ολυμπιακούς Αγώνες σε σύμβολο ενότητας όλων των ελληνικών πληθυσμών. Ο άνθρωπος του 21ου αιώνα όμως, παρ' όλες τις προσπάθειές του, δεν μπόρεσε να υπερνικήσει τα πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα των ηγεσιών των χωρών. Η διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων έχει υποστεί τις παρεμβάσεις του σύγχρονου ανταγωνισμού και της «παγκοσμιοποίησης». Ο αθλητισμός

δεν δύναται να προστατευτεί αφ' εαυτού, αλλά αποτελεί ένα εξάρτημα όχι μόνο της παγκόσμιας αγοράς, αλλά και της πολιτικής αντιδικίας ανάμεσα α) στις χώρες που ισχυρίζονται πως εκπροσωπούν τη διεθνή νομιμότητα και β) στην τρομοκρατία. Ωστόσο συχνά, οι δυνάμεις που εκφράζουν επεκτατικές και ιμπεριαλιστικές πρακτικές, χρησιμοποιούν ως πρόσχημα την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας, - την οποία οι ίδιοι προκαλούν - για να εξαπολύουν γιγάντιες επιθέσεις κατά των λαών, παραβιάζοντας στοιχειώδη ατομικά δικαιώματα και υποβιβάζοντας την αξία της ανθρώπινης ζωής σε ευτελές πράγμα.

Φυσικά, ο αθλητισμός από μόνος του δεν μπορεί ν' αλλάξει τον κόσμο, είναι εφικτό όμως να συνιστά έναν αντιπολεμικό τόπο συνάντησης διαφορετικών πολιτισμών που έχει ως γνώμονα τον ίδιο τον Άνθρωπο. Αν δεν μπορέσει να διαμορφωθεί ένα ανθρωπιστικό ήθος στον αθλητισμό η σημασία του ολυμπιακού πνεύματος ολοένα θα συρρικνώνεται και το νόημά του θα υπονομεύεται, αντί να ενισχύεται και να διεθνοποιείται.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Allisson L., *The Politics of Sport*, Manchester 1986.
 Beamish R., *Sport and the logic of capitalism*, Toronto 1982.
 Bengtsan A., *Agonistik und Politik im alten Griechenland*, München 1974.
 Berthaud G., J.-M Brohm, F. Gantheter, P. Laguillaumie, *Sport, culture et repression*, Librairie Francois Maspero, Paris 1972.
 Binfield I.C.-Stevenson J., *Sport, culture and politics*, Scheffield 1993.
 Bohmel-Gadow-Jensen-Phister, *Sport im Spätkapitalismus*, Frankfurt 1971.
 Courcy-Laffan R. de., «Pax Olympica», *Revue Olympique*, 7 (1912) 99-102.
 Deutsch J., *Sport und Politik*, Berlin 1928.
 Durso J., *All American dollar the big business of Sports*, Houghton 1971.
 Espy R., *The Politics of the Olympic Games*, Berkeley-Los Angeles 1979.
 Gerbstedt G., *Ursprung und Bedeutung des Rekords*, Berlin 1941.
 Gieseler K.H., *Sport als Mittel der Politik*, Mainz 1966.
 Gitter W., «Olympia in the Service of Peace», *National Olympic Committee of the German-Democratic Republic Bulletin*, 28 (1983), 13-16.
 Γογγάκη Κ., «Ο κερδώς χαρακτήρας του σύγχρονου αθλητισμού», *Αρχαιολογία*, 83, 2002, 77-81.
 Γογγάκη Κ., *Οι αντιλήψεις των αρχαίων Ελλήνων για τον αθλητισμό*, εκδ. Τυπωθήτω-Γ. Δαρδανός, Αθήνα 2003.
 Gruneau R.-Cantelon H. (eds.), *Sport, Culture and the Modern State*, University of Toronto Press, Toronto 1982.
 Guttmann A., *From Ritual to Record: The Nature of Modern Sports*, Columbia University Press, New York, 1978.
 Güldenpfenning S., «Philosophy of Relations Between Sport and Peace», *Dialectics and Humanism The Polish Philosophical Quarterly*, (1984), 43-58.

- Hoberman J.M., *Sport and Political Ideology*, London 1984.
- Höfer A., *Der Olympische Friede*, München 1994.
- Hönle A., *Olympia in der Politik der griechischen Staatenwelt*, Tübingen 1968.
- Jokl E., *Pax Olympica*, Netanya 1968.
- Lämmer M., «The Nature and Function of the Olympic Truce in Ancient Greece», *History of Physical Education and Sport*, 3 (1975) 37-52.
- Lämmer M., «Der sogenannte Olympische Friede in der griechischen Antike,...» *Stadion*, VII, 1982.
- Leiper J.M., *Politics and Nationalism in the Olympic Games*, Champaign 1988.
- Le monde diplomatique, «Αφιέρωμα», ελληνική έκδοση του Maniere de voir, τ. 12, 1997, εκδ. Δρομέας. Τίτλος: «Ο αδυσώπητος πόλεμος των ΣΠΙΟΡ». Πρωτότυπος τίτλος του τεύχους «LE SPORT C EST LA GUERRE».
- Lineberry W., *The Business of Sports*, New York 1973.
- Noll R.G., *Government and the Sport Business*, Washington 1974.
- Simson VYV-JENNINGS A., *The Lords of the Rings*, London 1992.
- Tomlinson A.-Whannel G., *Five Rings Circus. Money, Power and Politics on the Olympic Games*, London 1984.
- Τσακίρης Γ.-Ν. Μούμουρης, «2004». Οι φοβίες και τα συστήματα ασφαλείας. Ασύμμετρη σχιζοφρένεια', *Ελευθεροτυπία*, 29 Μαΐου 2004, Φάκελος, σσ. 23-24 και 57-58.
- Φωτόπουλος Τ., «Η τρομοκρατία της υπερεθνικής ελίτ», *Ελευθεροτυπία*, 29 Μαΐου 2004, σελ. 9.